

KOKEMÄEN MUSEOIDEN KOKOELMAKÄSIKIRJA

Sisällys

1.	Johdanto	3
	Mikä on kokoelmakäsikirja?	3
2.	Kokemäen museot	4
3.	Museotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet	6
4.	Kokoelmien historia.....	7
5.	Kokoelmien nykytila	10
6.	Kokoelmien hallinta.....	11
	Liittäminen kokoelmiin.....	11
	Käsittely ja säilyttäminen	12
	Luettelointi ja inventointi.....	13
	Poistot kokoelmista	13
7.	Kokoelmien käyttö	15
	Käyttö ja käyttäjät.....	15
	Lainaaminen	15
8.	Kokoelmien tulevaisuus ja kokoelmatyön tavoitteet	16

1. Johdanto

Mikä on kokoelmakäsikirja?

Kokoelmakäsikirja on museon kokoelmatyöstä kertova asiakirja. Sen avulla määritellään se, mistä juuri tämän museon kokoelmissa on kyse: miksi kokoelma on olemassa, mitä se sisältää, miten sitä kartutetaan, hoidetaan ja esitellään yleisölle.

Kokoelmakäsikirja sisältää museon kokoelmiin liittyviä periaatteellisia linjauksia. Kokoelmakäsikirja on myös virallinen asiakirja, johon voidaan vedota ja jota voidaan käyttää uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Siksi on tärkeää, että se on museon omistajatahon virallisesti hyväksymä ja tunnustama ja kaikkien museolaisten tuntema.

Käsikirjassa määritellään se, mitä aineistoja kokoelmaan tulevaisuudessa liitetään, mitä ja miten kokoelmasta voi tehdä poistoja, miten kokoelmat luetteloidaan ja dokumentoidaan ja miten niitä käsitellään. Käsikirjaan kirjataan mikä on kokoelmien tilanne tällä hetkellä ja mihin pyritään, mikä on museotoiminnan yhteinen ja yhtenäinen päämäärä.

Kokoelmakäsikirja ei ole kiveen hakattu ja muuttumaton. Sitä on tarkoitus päivittää aina tilanteen ja tarpeen mukaan. Kokoelmatyön linjauksia ja päämääriä on hyvä tarkastella uudestaan säännöllisin väliajoin.

Kokemäen museoiden kokoelmakäsikirja on laadittu syksyllä 2025 ja se on hyväksytty elinvoima- ja hyvinvointilautakunnassa 14.10.2025.

2. Kokemäen museot

Kokemäen kaupunki on Satakunnan merkittävämpiä kulttuurialueita. Sillä on pitkät juuret aina esihistorialliselta ajalta asti. Kokemäen kaupungin kehitys esihistorialliselta ajalta nykypäivään on jopa merkittävä esimerkki asutuksen juurtumisesta, maanviljelystä, vaurastumisesta ja kaupungistumisesta.

Kokemäkeläistä kulttuuriperintöä ja identiteettiä pidetään yllä vain Kokemäellä. Museoiden on todettu olevan merkittäviä paikallisidentiteetin rakentajia ja säilyttäjiä. Kokemäellä sijaitsee kaksi paikallista museota, ulkomuseo sekä maatalousmuseo, joita ylläpitää kunta.

Kokemäen ulkomuseo

Kauvatsantien varrella sijaitsee Kokemäen ulkomuseo. Ulkomuseon alueella on 15 satakuntalaista perinnerakennusta, jotka on siirretty paikalle vuosina 1962–1964. Yksi museon merkittävimmistä rakennuksista on 1790-luvulla alun perin Pälöpälän kylään rakennettu Yli-Pälöpälän tilan päärakennus. Rakennuksesta löytyy pirtti, kaksi kamaria, porstua sekä pakari. Sisustus mukailee 1800-luvun tyyliä.

Ulkomuseon alueella on satakuntalaisia aittoja, savusauna sekä sepän paja. Erikoisuuksiin kuuluvat myös vanha miilunpolttajan taukotupa sekä ruotsalaistyylinen aitta, joka on suomalaisten

rakentama, mutta ruotsalaisen työnjohdon ohjeiden mukainen. Kaikissa rakennuksissa säilytetään museon kokoelmiin kuuluvaan esineistöä.

Museorakennukset ovat edustava otos kokemäkeläistä rakennuskulttuuria. Niitä ei ole siirretty ulkomuseoalueelle sattumalta, vaan ne on aikanaan valittu huolellisesti tarkoituksena saada ne säilymään esimerkkeinä kokemäkeläisestä rakennuskulttuurista.

Kokemäen maatalousmuseo

Kirkon ja Tulkkilan koulun naapurissa Sonnilan tiellä seisoo vanha viljamakasiini. Vuonna 1938 museo muutti vanhaan lainajyvästömakasiiniin Suomen ensimmäisenä viljamakasiiniin perustettuna museona. Museon näyttely on säilynyt lähes muuttumattomana noista ajoista asti – toisin kuin maailma sen ympärillä. Tutustuttavaa ja ihmeteltävää riittää kolmessa kerroksessa.

Kokemäen maatalousmuseoon on kerätty maatalousesineistöä, pienoismalleja ja eri ammattialojen kalustoa. Museo syntyi, kun vuonna 1913 perustettu Kokemäen kotiseutuyhdistys halusi kerätä talteen tavallisen kansan työvälineitä ja kotitalousesineitä.

3. Museotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Kokemäen museot ovat syntyneet halusta tallettaa kokemäkeläistä esineistöä ja elämänmenoa menneiltä vuosilta.

Kokemäen museoiden tarkoituksena on ylläpitää paikallista kulttuuriperintöä ja vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen ymmärrystä ja osallisuutta kulttuurista, historiasta ja ympäristöstä. Museotoiminnan ytimessä on toive edistää kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen säilymistä tuleville sukupolville.

Museotoiminnasta säädetyn lain pykälässä 2 avataan museotoiminnan tarkoitusta.

Museotoiminnan tarkoituksena on:

- 1) kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen tallentaminen ja säilyttäminen;
- 2) aineistoja ja muita sisältöjä koskevan tutkimuksen edistäminen ja hyödyntäminen;
- 3) aineistojen ja tiedon saatavuuden, saavutettavuuden ja käytön edistäminen;
- 4) kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen esittäminen ja elämysten tarjoaminen;
- 5) yleisötyö, vuorovaikutus sekä opetuksen ja kasvatuksen edistäminen.

Kokemäellä museotoiminnan tavoitteena on tutustuttaa kuntalaiset heidän kulttuuriperintöönsä ja saada myös aiheesta kiinnostuneita matkailijoita vierailemaan museoissa.

4. Kokoelmien historia

Kokoelmat ovat museoiden kivijalka, ilman kokoelmaa ei ole museota. Kokemäen museot eivät ole syntyneet sattumalta, vaan niillä on kerrottavanaan Kokemäen historiaa, kulttuuriperintöä ja rakennuskulttuuria.

Kokemäen ulkomuseo

Kokemäen ulkomuseon alueella ei museota perustettaessa ollut yhtään rakennusta, vaan kaikki 16 rakennusta siirrettiin sinne vuosina 1962–64. Rakennusten purku- ja siirtotöitä johti kirvesmies Väinö Viljanen Orjapaadelta. Ensimmäinen alueelle siirretty rakennus oli jo aiemmin Maatalousmuseon viereen kirkonmäelle siirretty Piitarin luhti. 1760-luvulla rakennettu luhtiaitta paloi 1980-luvulla, joten nyt ulkomuseoalueella on 15 rakennusta. Alueelle oli tarkoitus siirtää vielä mm. riihi ja navetta, mutta kokoelmaa ei ole kartutettu 1960-luvun jälkeen. Museo on ollut Kokemäen kaupungin omistuksessa vuodesta 1975.

Yli-Pälpälän talo on kokemäkeläisen talonpoikaistalon päärakennus 1970-luvulta. Siirretty Pälpälän kylästä syksyllä 1962.

Näpin aitta on Villiön kylän Näpin vilja-aitta 1880-luvun alkupuolelta. Aitta on siirretty museoalueelle runsaan kilometrin etäisyydeltä syksyllä 1963.

Kalliolle pystytetty mamsellityyppinen tuulimylly on tuotu alueelle Rauman maalaiskunnan Voiluodon kylästä Heinilästä. Mylly on siirretty museoalueelle vuonna 1963.

Kolipirtti on museon pienin rakennus ja se on toiminut miilun polttajan lepopaikka. Sen alkuperäinen sijainti paikka oli Sääksjärven etelärannalla olevan Plättilänmaan alueella Lintalan tilalla. Pirtti siirrettiin museoalueelle keväällä 1963.

Männistön torppa on tyypillinen torpan asuinrakennus, johon sisältyy pirtti, pakari, kamari, porstua ja avokuisti. Rakennus siirrettiin ulkomuseoalueelle Kauvatsan Lievikoskelta vuonna 1963.

Niittylato on Kakkulaisten kylästä läheltä Sääksjärveä tuotu lato. Lato on siirretty ulkomuseoalueelle 1963.

Sonnilan kylästä ulkomuseoalueelle tuotu Myllärin pirtti koostuu pirtistä, porstuasta ja pienestä kamarista. Pirtti siirrettiin ulkomuseoalueelle vuonna 1963.

Hassalan paja on ulkomuseon vanhin rakennus. Kyseessä on Hassalan ratsutilan pajana palvellut rakennus, joka on peräisin 1600-luvulta. Rakennus siirrettiin ulkomuseoalueelle vuonna 1963.

Ripinperän aitan historia liittyy kanavan rakentamiseen. Kuuluisan Kravin kanavatyön aikana vuosina 1803–1808 rakennettiin työmaan tarpeita varten ainakin kolme samanmallista varastorakennusta. Tämä museolle vuonna 1963 siirretty rakennus on näistä viimeinen. Se on alun perin rakennettu aivan Kravin varressa olleen Navettomaan torpan pihaan, josta se on myöhemmin siirretty Ripinperän torpan aitaksi.

Alueelta löytyy myös sauna. Sisäänlämpiävä savusauna on rakennettu alkujana Nummen taloon Hinnerjoen Korvenkylässä 1800-luvun puolivälissä. Sauna on siirretty ulkomuseoalueelle vuonna 1964.

Kierikan aitta on Kuoppalan Kierikan entinen vilja-aitta, jonka etuseinän yläosassa on heikosti näkyvä vuosiluku 1787.

Oittisen pienempi aitta on vilja-aitta Huivoon Oittiselta 1700-luvulta. Aitta on siirretty museoalueelle vuonna 1963.

Oittisen isompi aitta on myös vilja-aitta Huivoon Oittiselta 1700-luvulta. Aitta on siirretty museoalueelle 1963.

Arvelan pykninki on Kiettareen saarella 1700-luvun lopulla rakennettu parempi rivi. Pykninki on siirretty ulkomuseoalueelle vuonna 1964.

Ala-Pälpälän luhtiaitta on siirretty Pälpälänlahdelta. Ala-Pälpälän luhtiaitan alaosa on peräisin 1700-luvulta. Yläosa on ilmeisesti vaurioitunut joskus tulipalossa ja rakennettu uudelleen 1800-luvulla.

Kokemäen ulkomuseo ei ole koskaan tullut valmiiksi. Esko Pertola suunnitteli uusien rakennusten hankkimista vielä 1970-luvulla, muun muassa navetta oli hankittavien rakennusten listalla. Museon kehittäminen kuitenkin tyrehtyi 1970-luvulla täysin ja talkootyöinnostuksen loputtua myös alueelle siirrettyjen rakennusten ylläpitokorjaukset laiminlyötiin.

Ulkomuseon rakennuksissa on säilytetty koko ajan esinekokoelmia. Osa rakennuksista oli 2000-luvulla niin täynnä tavaraa, ettei rakennuksiin päässyt sisälle. Rakennukset pääsivät hoidon puutteessa hyvin huonoon kuntoon, mikä on vaikuttanut myös esinekokoelman kuntoon. Vuonna 2004 alueella tehtiin vauriokartoitus ja konservointisuunnitelma. Vuosina 2004–2008 ulkomuseolla tehtiin kunnostustöitä, joissa uusittiin 9 kattoa ja kaksi rakennusta katettiin väliaikaisella peltikatteella. Kokoelma inventoitiin ja luettelointi vuosina 2005–2008. Osa rakennuksista toimii kuitenkin edelleen varastona eikä niihin päästetä yleisöä.

Ulkomuseon alueella on toiminut myös vuosina 1991–2004 Karelia-teatteri, joka piti Arvelan pykninkiä taukotilanaan.

Kokemäen maatalousmuseo

Maatalousmuseon ideoijana voidaan pitää opettaja K.E. Kalliota. Hän keräsi kokemäkeläistä esineistöä 1900-luvun alussa ja valmisti myös monia taidokkaita pienoismalleja. Nykyisin maatalousmuseon kokoelmissa on yli 6 000 esinettä.

Maatalousmuseon kokoelma sisältää maanviljelys- ja kotitalouksesineistöä perinteisen maatalouden ajalta 1700-luvulta lähtien. Esineet on kerätty suurimmaksi osaksi Kokemäeltä. Museossa on myös arvokas kokoelma K. E. Kallion tekemiä pienoismalleja erilaisista rakennuksista ja laitteista. Näistä mainittakoon esimerkiksi Kolsin saha, Huivoon vesimylly, Kokemäenkartanon päärakennus ja Kakkulaisten Kalisen umpipiha. Kokemäellä on asuttu jo tuhansia vuosia ja alueelta on tehty lukuisia arkeologisia löytöjä. Useimmat löydöt on toimitettu Kansallismuseoon tai Satakunnan Museoon, mutta maatalousmuseossa on myös pieni arkeologinen osasto, jossa voi tutustua joihinkin Kokemäellä tehtyihin löytöihin.

Maatalous museon esineistöä on museon pihalla sekä museossa sisällä kolmessa kerroksessa. Ensimmäinen kerrokseen on koottu esineistöä muun muassa Kokemäen Säästöpankista, raivauksesta ja ojituksesta, maan muokkaamisesta, lannoituksesta ja puinnista. Kerroksessa on myös joitakin kulkuneuvoja.

Toisessa kerroksessa on kerätty esineistöä liittyen jauhatukseen, pakariin, maitotalouteen, kamariin, valaistukseen, kaljaan ja viinaan. Toiseen kerrokseen on myös laitettu esille paljon pienoismalleja.

Kolmannesta kerroksesta löytyy tuohitöitä sekä tupakkaan, kaulaukseen, rihman tekoon, kankaankudontaan, langan kertaukseen ja vyyhtimiseen, villaan, kehruuseen, pellavan muokkaukseen ja tuulastukseen liittyviä asioita. Omina osioinaan ovat eri ammatin harjoittajat, kuten suutari, nahkuri, nikkari, salvomies, seppä, valuri, kelloseppä ja köydentekijä. Metsästysaseille löytyy myös oma osionsa, mutta itse aseet on poistettu kokoelmasta turvallisuussyistä. Museosta löytyy kyllä vielä muun muassa miekkoja ja suden rautoja.

Museossa sijaitsee myös vitriinit, joihin on koottu esihistoriallisia esineitä kivi – ja rautakaudelta, sekä vitriini, jossa on vanhoja rahoja.

5. Kokoelmien nykytila

Kokemäen maatalousmuseolla ja ulkomuseolla on osin yhteinen irtaimisto, joka on sijoitettu useaan eri paikkaan. Esineitä on tiettävästi 7000–8000, mutta kaikkia ei ole koskaan luetteloitu ja osa taas on luetteloitu useampaan kertaan. Esineistä on kirjattu ylös hyvin vähän tietoa ja vain osa esineistä on valokuvattu.

Kokemäen maatalous- ja ulkomuseon esineistöä on luetteloitu digitaaliseen tietokantaan vuodesta 2008 lähtien. digitaalisena luettelointisovelluksena on käytössä Sarka maatalousmuseon Renki-tietokanta.

Kokemäen museoilla ei ole vakituista henkilökuntaa, vaan museotyöntekijä palkataan ainoastaan kesäksi. Kesätyöntekijän työtehtäviin kuuluu museoesineiden digitointi ja liittäminen Renki-tietokantaan. Museot ovat myös avoinna yleisölle pääsääntöisesti vain kesäisin museotyöntekijän toimesta.

Museoiden kokoelma on pysynyt verrattain hyvänä vuosien saatossa. Ulkomuseon rakennusten kattoja on uusittu useampana vuonna valtionavustusten avulla.

Ulkomuseo

Ulkomuseolla kokoelma on varastoituna useisiin rakennuksiin. Yli-Pälälän talossa museon kokoelma on esillä interiöörimäisesti. Kokoelmat ovat kärsineet huomattavasti, koska rakennukset olivat huonossa kunnossa pitkään ja sen vuoksi niissä on nähtävillä mm. kosteusvaurioita. Myös liian täyteen ahdetut rakennukset vahingoittivat joitain esineitä. Huonokuntoisimpia esineitä on poistettu inventoinnin yhteydessä 2010-luvulla.

Nykyään rakennukset ovat kohtuullisessa kunnossa ja niissä olevat kokoelmat samoin. Rakennukset kuitenkin kohtaavat satunnaisesti ilkivaltaa, koska alue on vartioimaton ja sinne on vapaa pääsy.

Maatalousmuseo

Maatalousmuseon perusnäyttelyn esineiden inventaario on tehty vuonna 2004. Tämän jälkeen kokoelma on pysynyt hyvin muuttumattomana, ainoastaan aselain tiukentumisen vuoksi 2024 museon aseet on poistettu museosta ja ne poistetaan kokoelmasta 2025–2026.

Maatalousmuseossa oleva kokoelma on hyvässä kunnossa, sillä isompia vesivahinkoja tms. ei ole tapahtunut. Tosin myös maatalousmuseo on ilman lämmitystä, mikä jonkin verran on vaikuttanut ja vaikuttaa esineistön kuntoon. Kokoelmassa olevat esineet ovat kaikki näyttelyssä ja kutakuinkin alkuperäisellä paikallaan. Kokoelma inventoitiin ja digitoitiin 2000-luvulla.

Museon tekstiilikokoelmia säilytetään erillisessä lämmitetyssä varastossa, joka sijaitsee tällä hetkellä Tuomaalan koululla. Myös Teljän talolla ja sen pihapiirissä sijaitsevassa asunnossa on esineistöä, joka on osin luetteloimatonta. Kunta myi Teljän talo ja piharakennuksen syksyllä 2025 ja tällöin museon esineistö siirrettiin väliaikaiseen varastoon. Esineet inventoidaan ja luetteloidaan tarpeellisilta osin kokoelmaan ja tehdään tarvittavat poistot. Säilytettävälle kokoelman osalle etsitään parhaillaan uutta pysyvää varastotilaa.

6. Kokoelmien hallinta

Kokemäen museoiden kokoelmien sisällöt on aikanaan mietitty sellaisiksi kuin ne nyt ovat. Maatalousmuseon kokoelma on säilynyt lähes muuttumattomana 1930-luvulta tähän päivään saakka.

Museoissa esillä oleva esineistö on suurelta osin luetteloitu. Kokoelmaa ei ole tarkoitus kartuttaa. Kokoelmia kuitenkin voidaan kartuttaa vain, jos lahjoitettava esine tai valokuva täydentää oleellisesti nykyistä kokoelmaa.

Liittäminen kokoelmiin

Kokoelmaa ei ole tarkoitus kartuttaa. Kokoelmia voidaan kartuttaa vain, jos lahjoitettava esine tai valokuva täydentää oleellisesti nykyistä kokoelmaa. Päätöksen objektin ottamisesta kokoelmaan tekee museotoiminnasta vastaava henkilö. Kirjasto- ja kulttuuripäällikkö vastaa tällä hetkellä kunnassa myös museotoiminnasta, joten hän tekee päätöksen kokoelmaan liitettävistä asioista.

Tallennuskriteerit

- esine kuuluu museon tallennustehtävään eli sillä on yhteys Kokemäkeen
- hyväkuntoisuus
- käyttökelpoisuus, museon voitava hyödyntää toiminnassa, esim. näyttelyssä
- vastaavaa ei ennestään löydy kokoelmista
- esineestä pitää löytyä hyvät taustatiedot: milloin ja missä esine on valmistettu, missä ja kuka käyttänyt
- esineellä on säilymisen edellytykset, on pitkäaikainen ja turvallinen säilyttää
- esine täydentää oleellisesti Kokemäen museon kokoelmaa.

Tallennuskriteereistä useamman tulee täytyä, jotta kokoelmaan liittämistä voidaan harkita.

- Mitä ei enää vastaanoteta:
  - o esineitä, joilla ei ole yhteyttä Kokemäkeen
  - o isokokoisia esineitä, joille ei voida tarjota riittäviä säilytysolosuhteita
  - o esineitä, jotka jo ennestään ovat hyvin edustettuna museon kokoelmassa
  - o tekstiilejä, joilla ei paikallista merkitystä – huomioitava säilytysolosuhteet
  - o ei elektroniikkaa eikä tietotekniikkaa

Päätös vastaanotettavista esineistä tehdään siinä vaiheessa, kun on selvitetty täytyvätkö tallennuskriteerit ja onko museoissa tilaa kyseisille esineille. Museo ei ota vastaan suuria esineitä tai aseiksi luokiteltavia asioita, kaksoiskappaleita, esineitä, joilla ei ole kontekstitietoja tai esineitä, jotka voivat olla vaarallisia muulle kokoelmalle. Objekteista tehdään vapaamuotoinen lahjoitusasiakirja, josta ilmenee lahjoitettava esine ja tiedossa oleva historia sekä lahjoittajan tiedot. Esine numeroidaan, kun tiedetään, mihin museoon ja kokoelmaan esine liitetään. Esine luetteloidaan samaan aikaan kuin se numeroidaan. Varastointipaikan tulee olla mietitty jo ennen kuin esine on vastaanotettu.

Käsittely ja säilyttäminen

Kokemäen museoiden kokoelmia säilytetään ulkomuseolla Yli-Pälälän talon lisäksi Arvelan Pykninkissä. Myös muissa ulkomuseon rakennuksissa on museoesineitä säilytyksessä.

Suurin osa kokoelmista on maatalousmuseon näyttelyssä viljamakasiinissa. Museoiden tekstiilikokoelma sijaitsee Tuomaalan koulun varastossa. Kaikki tilat ovat lämmittämättömiä, lukuun ottamatta Tuomaalan koululla sijaitsevaa tekstiilivarastoa. Teljän talolla sijainneet museoesineet on siirretty talon myynnin vuoksi väliaikaisvarastoon.

Museokokoelmaa käsitellään mahdollisimman vähän. Suurin osa kokoelmista on kuitenkin esillä interiöörimäisesti eikä vitriineissä, joten ne altistuvat koskettelulle jonkin verran. Myös kylmillään olevat tilat vaikuttavat kokoelmien kuntoon ja säilymiseen.

Luettelointi ja inventointi

Vain luetteloidun objektit voivat muodostaa kokoelman. Kokoelmien luettelointi on oleellinen osa objektin liittämistä kokoelmiin ja sen prosessi on tärkeää avata erikseen, jotta sen kaikki vaiheet tulevat tutuiksi ja kaikki museossa työskentelevät ymmärtävät, mitä se tarkoittaa. Ainoastaan hyvällä luetteloinnilla voidaan turvata esineen ja sen tietojen säilyminen tuleville sukupolville. Tähän kirjatut inventointi- tai digitointisuunnitelmat tai tarpeet voi myös kopioida kokoelmatyön tavoitteiksi.

Kokemäen museoiden esineet ovat suurelta osin luetteloituja. Joukossa saattaa olla satunnaisia esineitä, joita ei ole luetteloitu. Uusi esine luetteloidaan niin pian kuin mahdollista sen jälkeen, kun se on otettu kokoelmaan. Luetteloinnista vastaa museotoiminnasta vastaava henkilö. Luettelokortit löytyvät Kokemäen pääkirjastosta.

Poistot kokoelmista

Kokoelmien hallittu poistaminen on yksi kokoelmien hallinnan tärkeimpiä, mutta myös vaikeimpia asioita. On erittäin tärkeää, että poisto on aina harkittu ja hallittu, ettei käy niin, että hävitetään jotain korvaamatonta, jonka arvoa ei juuri sillä hetkellä ymmärretä. Poisto ei saa koskaan perustua vain yhteen mielipiteeseen tai henkilökohtaiseen mieltymykseen vaan se täytyy aina pystyä perustelemaan objektiivisesti ja koko museokokoelma huomioiden. Museoesineen poistamiseen kokoelmasta sisältyy paljon eettisiä ongelmia, jotka on syytä tiedostaa ennen poistoa.

Jotta poisto voidaan tehdä, täytyy poistettavaan esineeseen käyttää aikaa ja resursseja. Museo-objektin poiston pitääkin olla työläs prosessi, jota ei tehdä kevein perustein. Jotta poistoa voidaan harkita, täytyy poiston kriteerien täytyä. Yleensä näistä kriteereistä täyttyy useita, mutta joissain tapauksissa riittää vain yksikin kriteeri. Esimerkiksi silloin kun esine on vaaraksi muille esineille tai työntekijöille, se voidaan poistaa ilman että muut kriteerit täyttyvät. Yleensä tärkeimpänä poistojen syynä on esineen huono kunto tai säilyvyys.

Poiston kriteerit:

Esineen poistoa kokoelmista voidaan harkita seuraavista syistä:

- Esineen kontekstitiedot puuttuvat ja museon kokoelmista löytyy samanlaisia esineitä, joiden kontekstitiedot ovat tallessa.
- Kokoelmissa on useita samanlaisia esineitä.
- Esine on museon aihepiirin kannalta merkityksetön, mutta se voidaan siirtää jonkun muun museon kokoelmiin, minne se paremmin soveltuu.
- Esineen huono kunto:
  - o Sitä ei voi konservointitoimenpiteillä pelastaa
  - o Se hajoaa kemiallisesti
  - o Se on vaaraksi muulle kokoelmalle tai sen käyttäjille
  - o Esine on vahingoittunut niin, että sillä ei ole museaalista arvoa
  - o Esineestä on säilynyt vain epäoleellinen fragmentti.
- Esineen säilyttäminen tai hoito on esim. sen koon tai huonon kunnon tai lakimuutosten vuoksi museolle taloudellisesti mahdotonta.
- Esine on tuhoutunut, kadonnut tai varastettu.

Poistoprosessi:

Myös poiston tekeminen noudattaa tiettyä kaavaa, jotta esineitä ei poisteta huolimattomasti. On tärkeää, että poistosta jää riittävät dokumentit, joista käy ilmi poistopäätös sekä poiston periaatteet. Museon pitäisi pystyä perustelemaan myös tuleville asiakkaille se, miksi joku esine on poistettu kokoelmasta. Tämä ei ole mahdollista, ellei poistoja ole dokumentoitu riittävän hyvin. Juuri kokoelmapoistoihin liittyy suuri riski siitä, että yleisö menettää luottamuksensa museoon ja siksi niiden kanssa on oltava huolellinen.

Poistoissa noudatetaan seuraavaa prosessia:

- Museon työntekijä tekee ehdotuksen poistosta. Poistoehdotukseen hän kirjaa syyt (poiston kriteerit) joiden perusteella hän ehdottaa poistoa.
- Poistopäätöksen tekee museotoiminnasta vastaava henkilö.
- Poiston perusteet kirjataan poistolomakkeelle. Poistolomake säilytetään kokoelmatietojen yhteydessä.
- Tieto poistosta kirjataan esineen luettelointitietoihin. Esineen tietoja ei hävitetä tai poisteta luettelosta.
- Esine dokumentoidaan: olemassa olevat tiedot täydennetään, mikäli niissä on puutteita ja mahdolliset muutokset kirjataan esineen tietoihin (esimerkiksi mikäli esine on hajonnut tms.). Siitä voidaan myös ottaa valokuva ja liittää se kokoelmatietoihin.
- Mikäli esine on digitoitu, esineen tiedot tarkistetaan ja tarvittaessa täydennetään (esimerkiksi uudella valokuvalla). Poisto kirjataan esineen tietoihin, mutta esinettä tai sen tietoa ei poisteta kokoelmahallintajärjestelmästä.

Itse esine poistetaan kokoelmasta joko:

- siirtämällä toiseen museoon tai muuhun julkiseen kokoelmaan
- palauttamalla lahjoittajalle
- siirtämällä museon käyttökokoelmaan tai rekvisiitaksi
- lahjoittamalla tai myymällä yksityiselle toimijalle tai yritykselle
- tuhoamalla kokonaan.

Erityisesti esineen myyminen vaatii perusteellista harkintaa. Museokokoelmat eivät lähtökohtaisesti ole kaupan, ja riskinä voi poistotilanteessa olla yleisön luottamuksen menetys. Tilanteessa, jossa esineelle ei löydy parempaa sijoituspaikkaa muista kokoelmista, voi myyminen kuitenkin olla lopullista tuhoamista parempi vaihtoehto. Joka tapauksessa kokoelmapoiston myynnistä saatavat tulot on eettisten sääntöjen mukaan käytettävä museon kokoelmien hyväksi. On myös erittäin tärkeää, että kaikista poistetuista esineistä hävitetään museon esinenumero ja mikäli esine tuhotaan ei tunnistettavia esineitä tai niiden osia hävitetä museon roskiksen kautta, jossa ne saattaisivat olla löydettävissä.

7. Kokoelmien käyttö

Käyttö ja käyttäjät

Kokemäen museot ovat yleisölle avoinna kesäisin heinäkuussa määräaikaisen museotyöntekijän toimesta. Silloin museolle poikkeaa matkailijoita, kesäasukkaita ja paikallisia ohikulkijoita. Aukioloaikojen ulkopuolelta museoissa käy ryhmiä tutustumassa. Hiljattain perustettu Kokemäkiseura haluaa myös elävöittää Kokemäen museotoimintaa, ja he ovatkin järjestäneet ulkomuseolla lapsille suunnattuja tapahtumia.

Kokemäen museot on otettu huomioon Kokemäen kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelmassa. Tämä kulttuurikasvatussuunnitelma takaa kaikille Kokemäen varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja lukion oppilaille tasa-arvoisen mahdollisuuden kokea monipuolisesti paikallista kulttuuria, tutustua seudun kulttuuriperintöön ja omiin juuriinsa ja kehittää omaa luovaa ajatteluaan. Kulttuurikasvatussuunnitelma tukee ja täydentää paikallisia opetussuunnitelmia. Oman kotiseudun kulttuuriperintökohteet sekä taide- ja kulttuurilaitokset tulevat tutuiksi.

Jokainen koululainen käy peruskoulunsa aikana ainakin kerran molemmissa museoissa osana kulttuurikasvatussuunnitelmaa.

eMuseo

Kokemäen kaupungin museoiden oppaat löytyvät eMuseo-palvelusta. Digitaalisten museo-oppaiden avulla museokohteisiin pystyy tutustumaan itsenäisesti selaimen kautta kotona tai paikan päällä. Lapsille löytyy palvelusta omat oppaat, joissa mukana seikkailee Mauno Museohiiri.

eMuseo on Kotiseutuliiton lanseeraama palvelin, joka on paikallismuseoiden ja kulttuurikohteiden opastuksista koostuva moderni ja interaktiivinen sivusto. eMuseon avulla paikallismuseot voivat esitellä sisältöään yleisölle sähköisesti. eMuseo toimii nettiselaimen kautta, eli mitään sovellusta tai käyttöjärjestelmää ei tarvitse ladata. Opasta voi hyödyntää älypuhelimella, tabletilla tai tietokoneella oman maun mukaan.

Kokemäen museoiden oppaissa on tarjolla informaatiota monessa eri muodossa kuvien, tekstin sekä äänen avulla. eMuseo-palvelimessa olevien oppaiden käyttö on ilmaista. Käyttäjän ei tarvitse sitoutua tai kirjautua mihinkään hyödyntääkseen oppaita. Kaikki palvelimesta löytyvät oppaat ovat löydettävissä osoitteesta www.emuseo.fi. Valtakunnalliselta sivustolta löytyy myös muiden paikallismuseoiden sisältöä.

Lainaaminen

Kokoelmassa olevia esineitä voidaan pyynnöstä lainata toisille museoille tai yhteisöille näyttelykäyttöön silloin kun lainaaja pystyy tarjoamaan turvalliset olosuhteet. Päätöksen lainaamisesta tekee museoesineistä vastaava henkilö. Kaikista lainoista laaditaan kirjallinen sopimus, jossa laina-aika ja lainattavan esineen vakuutusarvo määritellään. Ennen lainausta materiaalin kunto tarkistetaan ja lainattava materiaali valokuvataan.

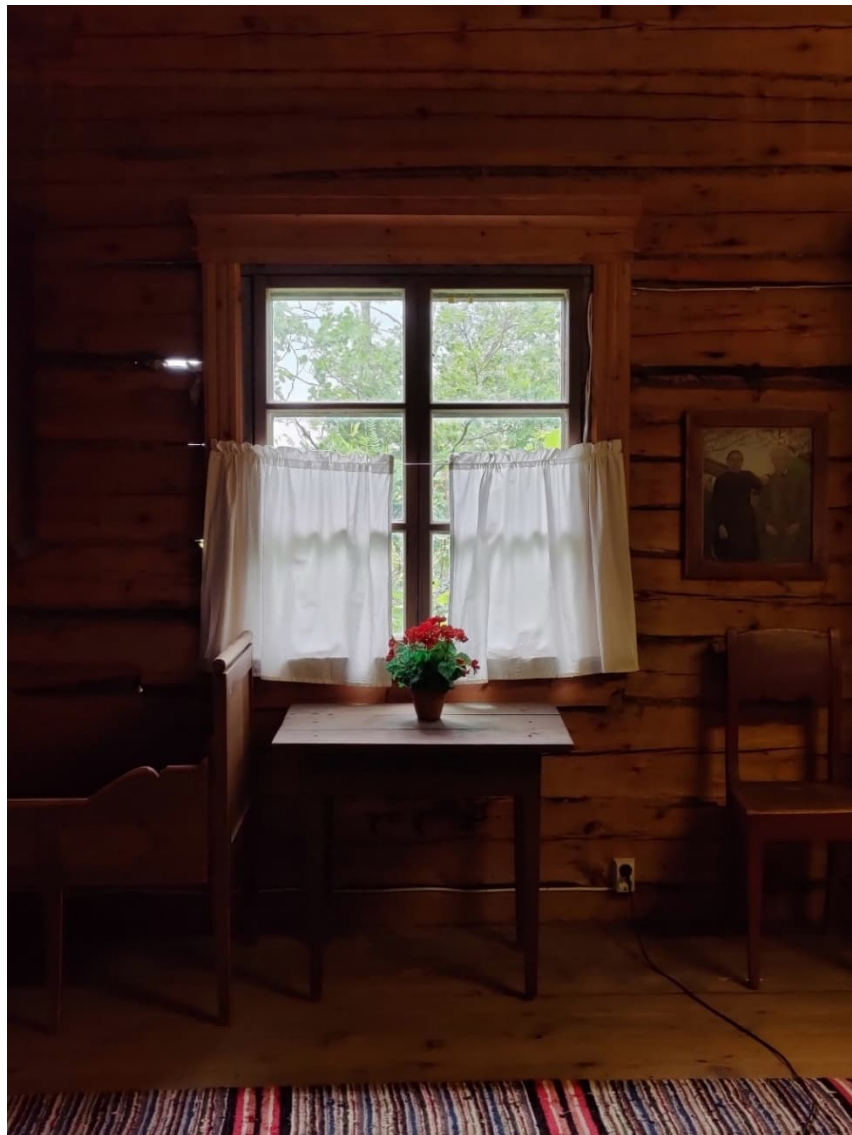
Esineitä ei lainata yksityishenkilöille. Lainapäätös tehdään aina tapauskohtaisesti ja siihen vaikuttaa mm. objektin kunto sekä lainan aikaiset olosuhteet.

8. Kokoelmien tulevaisuus ja kokoelmatyön tavoitteet

Museokokoelma ei ole koskaan staattinen ja valmis. Se tarvitsee jatkuvaa hoitoa ja työtä. Rakennuksista tulee pitää huolta ja esineistöä tarkkailla mahdollisten tuholaiten varalta.

Toiveena ja tavoitteena olisi saada tila, johon tällä hetkellä varastoituna olevat esineet saisi esille ja museoystävien nähtäville. Museoiden aukioloaikoja olisi myös hyvä laajentaa, jotta kävijöillä olisi paremmin mahdollisuuksia tulla tutustumaan museon kokoelmiin.

Museo tykkää, että siellä käydään.

käsikirjan kuvat Kokemäen kaupungin kuvapankista